

Abstrakt

Cílem této diplomové práce byla analýza úlohy Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti. Devadesátá léta 20. století představovala nejasnou a nejednoznačnou dekádu, v níž se OSN, NATO, ZEU nebo EU snažily přizpůsobit podmínkám radikálně proměněného bezpečnostního prostředí po skončení studené války. Skončením bipolárního soupeření přineslo příznivější podmínky pro účinnější fungování Rady bezpečnosti OSN a pro větší úlohu mezinárodních organizací při sdílení odpovědnosti za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.

Nedostatek vojenských nástrojů, které by podporovaly politické cíle Evropské unie, přispěl k úsilí rozvíjet vojenskou dimenzi aktivit Evropské unie. Zkušenost s krizí v Kosovu vedla od konce 90. let k zásadním změnám ve vývoji Evropské unie. Ta nabyla bezprecedentní vojenské kapacity, přijala svou bezpečnostní strategii k zakotvení jejich užití a od roku 2003 realizovala několik vojenských misí pod hlavičkou evropské bezpečnostní a obranné politiky. V současnosti se zdá, že lisabonská smlouva je dalším milníkem procesu profilování EU jako vojenského aktéra.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol, přičemž každá z nich se zabývá různými aspekty vztahujícími se k problematice mezinárodního míru a bezpečnosti.

První kapitola má teoretické zaměření. Jsou v ní definovány základní termíny práva mezinárodní bezpečnosti (první část), zabývá se obecnou charakteristikou kolektivní bezpečnosti OSN (druhá část), bezpečnostní úlohou oblastních dohod a orgánů podle kapitoly VIII Charty OSN (třetí část) a nakonec se zaměřuje na téma legálního použití síly v mezinárodních vztazích.

Druhá kapitola zkoumá jak politické tak právní aspekty vývoje EU jako bezpečnostního aktéra. Tato kapitola se skládá z devíti částí, jež se zabývají: bezpečnostní dimenzí evropské integrace po druhé světové válce (první část), založením společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (druhá část), obrannými a bezpečnostními implikacemi této politiky (třetí část), vznikem evropské bezpečnostní a obranné politiky (čtvrtá část) a jejími vojenskými (pátá část) a civilními aspekty (šestá část). Dále zkoumám změny v evropské bezpečnostní a obranné politice dle niceské smluvní revize (sedmá část) a po ní (osmá část) a v poslední části mezinárodněprávní aspekty lisabonské smlouvy.

Třetí kapitola je stěžejní kapitolou diplomové práce. Na základě několika případových studií v ní obsažených pomáhá formulovat závěry ohledně úlohy Evropské unie při zajišťování mezinárodního míru a bezpečnosti. Tato kapitola je rozdělena do sedmi částí a rozebírá vojenské mise Evropské unie.

V první části se věnuji právnímu rámci spuštění mise na úrovni Evropské unie, v druhé části strategickému zakotvení misí EU. Třetí část obsahuje obecnou charakteristiku misí EU a jejich základní dělení, čtvrtá část se zabývá užitím vojenských nástrojů EU pro účely zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti, dvě následující části se věnují spolupráci EU s jinými mezinárodními organizacemi, s OSN (pátá část) a NATO (šestá část). Poslední sedmá část zmiňuje probíhající vojenské mise EU v oblasti východní Afriky.

Čtvrtá kapitola zkoumá a usiluje o právní kvalifikaci Evropské unie jako mezinárodní organizace. Tato kapitola má šest částí, jež analyzují právní subjektivitu EU (první část), profilování EU v oblasti mezinárodní bezpečnosti na počátku 21. století (druhá část), přístup EU k otázce použití síly v mezinárodních vztazích (třetí část), možné scénáře pro uplatnění misí EU v dohledné budoucnosti (čtvrtá část), další část zkoumá, zda by EU mohla být oblastní dohodou podle

kapitoly VIII Charty OSN a poslední šestá část uvažuje o EU jako o mezinárodní bezpečnostní organizaci sui generis.

Analýza zvoleného tématu verifikuje hypotézu, že EU jako mezinárodní organizace nemůže být v současnosti charakterizována ani jako oblastní dohoda dle kapitoly VIII Charty OSN ani jako organizace kolektivní sebeobran, nýbrž spíše jako organizace sui generis ochotná sdílet odpovědnost za celosvětovou bezpečnost a vytváření lepšího světa v souladu s Chartou OSN. Nově nabyté vojenské kapacity tedy nemají primární cíl vést k militarizaci organizace, ale doplnit soubor nástrojů k podpoře míru a bezpečnosti ve světě.